

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2000:II.CP.727.99

Evidenčna številka: VSL44056

Datum odločbe: 15.03.2000

Senat, sodnik posameznik:

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO - POGODBENO PRAVO

Institut: jamčevanje za napake - stvarna napaka - vsebina pogodbe - raba - znižanje kupnine

Zveza: ZOR člen 479, 479-2, 479-3, 480, 480/2, 479, 479-2, 479-3, 480, 480/2

Jedro

Zaradi razlike v barvnih odtenkih sedežna garnitura v ničemer ne izgublja na funkcionalnosti. Glede na številnost različnih tovrstnih artiklov na trgu so za kupce nedvomno pomembne tudi (ali celo predvsem) druge lastnosti, med katere sodi tudi estetski izgled sedežne garniture v prostoru. Nič nenavadnega ali neobičajnega ni, da je sedežna garnitura v prostoru postavljena tako, da se njena zadnja stran vidi. Kupec na tak svoj namen tudi ni dolžan opozoriti prodajalca, saj ne gre za nikakršno posebno rabo stvari ali zahtevo, da bi morala stvar imeti posebne lastnosti. Tožnica je kupila celotno sedežno garnituro za dnevni prostor - od nje odstopa le en element oziroma hrbtna stran enega od elementov, kar pa pomeni manjvrednost garniture kot celote in ne le njenega posameznega elemeta, katerega samega ali brez katerega bi bila sedežna garnitura povsem drugačna ali pa je morda tožnica niti ne bi kupila. *Napaka* na tem elementu zato zmanjšuje vrednost cele garniture.

Izrek

Pritožbama toženk se delno ugotovi in se izrek o stroških spremeni (2. in 3. tč. izreka sodbe prve stopnje) tako, da sta toženki dolžni povrniti tožeči stranki 115.343,50 SIT, tožeča stranka pa prvi toženki 45.692,00 SIT in drugi toženki 30.341,00 SIT. V preostalem delu se pritožbi toženk ter v celoti pritožba tožeče stranke zavrnejo in se v nespremenjenih delih potrdi sodba sodišča prve stopnje. Vsaka stranka nosi svoje stroške pritožbenega postopka.

Obrazložitev

Sodišče prve stopnje je razsodilo, da mora tožena stranka tožeči stranki znižati kupnino za sedežno garnituro v vrednosti 192.639,00 SIT za 10% in ji znižani znesek kupnine plačati v roku 15 dni. Toženi stranki je naložilo, da tožeči povrne njene pravdne stroške v znesku 126.315,50 SIT, tožeči pa, da prvi toženki povrne 39.164,00 SIT, drugi toženki pa 26.006,00 SIT pravnih stroškov. Presežek primarnega tožbenega zahtevka (tožnica je zahtevala znižanje kupnine za 25%) je zavrnilo.

Zoper sodbo in zoper odločitev o pravnih stroških so se pravočasno pritožile vse stranke iz vseh pritožbenih razlogov po 1. odst. 353. člena Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP/77) v zvezi s 498. čl. sedaj veljavnega Zakona o pravdnem postopku (Ur. list RS št. 26/99). Tožeča stranka se pritožuje le zoper odločitev o stroških postopka. Tožnica je v postopku glede dokazovanja temelja, t.j. obvezosti toženk, da zaradi stvarnih napak znižata kupnino, v celoti uspela, ni pa uspela v celoti glede višine zahtevanega znižanja kupnine. Zoper višino toženi stranki med postopkom niti nista ugovarjali. Tožbeni zahtevek sta izpodbijali zgolj po temelju, ker naj bi tožnica kupila razstavni eksponat. S temi svojimi naziranjmi sta toženki v celoti propadli. Pravno nevzdržno je zato uporabiti določilo 2. odst. 154. čl. ZPP/77. Pri interpretaciji tega določila sicer sodišču prve stopnje očita togost, formalizem in neupoštevanje specifične situacije. Pravno nevzdržno je in v nasprotju z obstoječim pravnim redom, da je stranka, ki je v pravdi glede dokazovanja pravnega temelja sicer v celoti uspela, na koncu tista, ki mora nositi večino stroškov, čeprav teh ni povzročila z ničemer (razen z vloženo tožbo, saj toženki za kakšno izvensodno poravnavo niti nista hoteli slišati). Predlaga, da se izpodbijana sodba v odločitvi o stroških spremeni. Prva toženka meni, da je odločitev sodišča prve stopnje zmotna in ne ustreza dejanskemu stanju. Tožnica namreč sprejema izvedensko mnenje izvedenca, ki je določno zapisal, da je prvi toženec povsem normalno izdelal serijski izdelek, pri katerem je krojenje blaga pač takšno, da se pojavlja pod določenim kotom padca svetlobe vidna razlika v barvnem odtenku, kar se imenuje razlika zaradi "dlačenja blaga". Zaradi tega le trosed izgubi estetsko na 10% vrednosti. Očitno torej ne gre za kakršnokoli stvarno napako ali slabo izdelavo prodajanega blaga prvega toženca, ampak za normalen industrijski izdelek, ki ga ob ustrezni ceni kupec po osebnem pregledu kot takšnega kupi. Toženec ni vstavil na zadnjo stran troseda drugečnega blaga, ampak prihaja do barvne neusklajenosti, ki je očitno v skladu s tehničnimi standardi naše države in tudi izvedenec govori o povsem običajnem izdelku toženca. Prvi toženec je kot dober poslovnež skušal celo ugoditi tožnični zahtevi in je poslal svojega reklamanta za odpravo napake - ne zaradi upravičenosti ampak svojega dobrega imagea solidnega izdelovalca. Toda tožnica še vedno vztraja na 25% manjvrednosti in to celotne garniture. Sodišče temu sledi in je torej prisodilo tožnici več, kot pa bi ji šlo po stališču sodnega izvedenca. Če sodišče ne sprejema izvedenskega mnenja v celoti, bi moralo zaslišati izvedenca in šele nato zapisati zaključek, da tožnici pripada 10% od celotne garniture in ne le od troseda. Poudarja, da je estetsko sporen le hrbet troseda. Tožnica je kupovala razstavljeno blago in ob primerni skrbnosti, če bi vedela, da bo v njenem stanovanju viden hrbet troseda, bi morala navedeno reklamirati oziroma ne kupiti *izdelka*. Graja tudi odločitev o pravnih stroških, saj se ne strinja z zaključkom, da je tožničin uspeh v pravdi 40%. Šele na zadnjem naroku je tožnica skrčila tožbeni zahtevek iz 220.303,00 SIT na 192.693,00 SIT, torej za več kot 10%. Tožnica je uspela največ 30%. Tudi ni nobene potrebe, da se je tožnici priznalo celotne stroške izvedenca, ampak bi se morali tudi ti priznati le do višine 30%. Prav izvedenec je negiral višino manjvrednosti in s tem dal sodišču pravico delno zavrniti tožbeni zahtevek. Predlaga, da pritožbeno sodišče izpodbijano sodbo spremeni ali pa jo razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo odločanje. Enako odločitev o pritožbi predlaga tudi druga toženka. Meni, da je dokazano, da je tožnica prevzela razstavni eksponat, t.j. tisto sedežno garnituro, ki je bila razstavljena v salonu druge toženke in si jo je tožeča stranka predhodno ogledala. Iz izvedenskega mnenja izhaja, da je glavni vzrok na videz drugačnega barvnega odtenka dlačenje blaga. Na mestu, kjer se stranski del ter zadnja stena združita, se zaradi lastnosti blaga pojavi določena razlika v barvnem odtenku. Temu torej ni vzrok nestrokovno napenjanje blaga na zadnji strani, kot navaja tožnica. Izvedenec je poudaril, da je pri serijski izdelavi sedežnih garnitur tako krojenje blaga povsem običajno. Garnitura ne izgubi na funkcionalni vrednosti prav

nič. Samo zato, ker je sedežna garnitura pri tožeči stranki nameščena v dnevni sobi na takem mestu in v bližini okna, da svetloba pada pod kotom, je razlika v barvi bolj vidna. Tožeča stranka pri drugi toženki ni naročila garniture po meri, temveč se je odločila za serijski izdelek. Taka garnitura pa je imela vse lastnosti in odlike, ki so predpisane za serijske garniture, kot to izhaja iz izvedenskega mnenja. Druga toženka takrat, ko je tožeča stranka prevzela sedežno garnituro, niti ni vedela, na kakšnem mestu jo bo postavila. V konkretnem primeru torej ne gre za funkcionalno napako, temveč za vprašanje estetike, ki bi bilo lahko pomembno le, če bi tožeča stranka ob nakupu opozorila drugo toženko, da bo sedežno garnituro postavila tako, da bo hrbtni del dobro viden. Iz dopisa pooblaščenke tožeče stranke z dne 26.12.1996 izhaja, da naj bi bil temnejše barve trosed v vrednosti 74.256,00 SIT in tabure v vrednosti 5.828,00 SIT, torej je tožeča stranka reklamirala le trosed in tabure, ne pa celotne sedežne garniture. Tudi iz zaslišanja priče I. O. in izvedenskega mnenja izhaja, da ni šlo za stvarno napako. Priča je potrdila, da je dejansko obstajala majhna razlika v niansi med prednjim in zadnjim delom troseda, do česar pa lahko pride zaradi dlačenja tkanine, saj je za prednjo stran predpisana smer dlačenja od zgoraj navzdol, za zadnjo pa ne, ker ni izvedljivo. Tudi ta priča je potrdila, da je šlo za razstavni eksponat. Navedbe, da naj bi prišlo do barvne nianse, ker je bilo treba blago močno nategniti, pa sta izpodbila izvedenec in navedena priča in so v celoti neutemeljene. Druga toženka je prepričana, da napaka v barvni niansi ne pomeni stvarne napake, kot jo določa Zakon o obligacijskih razmerjih (v nadaljevanju ZOR). Ker gre le za vprašanje estetike, bi se tožeča stranka lahko sklicevala nanjo le pod pogojem, da bi že pred nakupom oziroma ob prevzemu sedežne garniture drugi toženki razložila, na kakšnem mestu oziroma kako bo sedežna garnitura postavljena. Druga toženka je prepričana, da gre v konkretnem primeru le za kaprico tožeče stranke. Problem sploh ne izvira iz razlik v barvnih niansah, temveč je v tem, da je tožeča stranka ob nakupu sedežne garniture pri drugi toženki prejela kupon oziroma vabilo za večerjo za dve osebi v vrednosti 2.000,00 SIT, s katerim bi tožeča stranka v gostilni M. dobila večerjo ali kosilo. Tožeča stranka si je s svojim partnerjem privoščila večerjo v vrednosti 8.250,00 SIT. Ko so ji v gostilni M. razložili, da kupon velja le do vrednosti 2.000,00 SIT, se je tožeča stranka močno razburila, ko je morala poravnati razliko, kar vse izhaja iz dopisa pooblaščenke tožeče stranke z dne 26.12.1996. Druga toženka se pritožuje tudi zoper obračun pravnih stroškov. Tožeča stranka je šele na zadnji glavni obravnavi delno umaknila tožbo tako, da je znižanje kupnine namesto od vrednosti 220.303,00 SIT za 30% uveljavljala v višini 25% od vrednosti 192.639,00 SIT. Zato bi moralo sodišče upoštevati znesek, postavljen v tožbi. Ob upoštevanju tega pa je tožeča stranka uspela le z 29% in ne 40%, kot ugotavlja sodišče prve stopnje. Prav tako ni pravilna odločitev o stroških izvedenca, ki so bili tožeči stranki priznani v celoti. Sodišče je sledilo izvedenčevi oceni o estetskem izpadu na trosedu za 10% in zato ni smiselno, da bi se tožeči stranki priznali vsi stroški izvedenca, temveč le sorazmerno z uspehom v pravdi.

Pritožbe so bile vročene nasprotnim strankam, ki nanje niso odgovorile.

Pritožbi toženk sta delno utemeljeni le glede pravnih stroškov. Noben od pritožnikov ne pojasni, v čem naj bi bil podan pritožbeni razlog bistvene kršitve določb pravnega postopka. Njegov obstoj je zato pritožbeno sodišče preizkusilo le po uradni dolžnosti (2. odst. 365. čl. ZPP/77). Pri tem je ugotovilo, da kršitve, naštete v 2. odst. 354. čl. ZPP/77, niso podane. Kdaj gre za stvarne napake, določa 479. čl. ZOR. Druga toženka se ne strinja z ugotovitvijo in zaključkom sodišča prve stopnje, da je v konkretnem primeru podana stvarna napaka, kot jo opredeljuje 3. tč. omenjenega določila, saj zaradi razlike v barvnem odtenku zadnje strani troseda sedežna garnitura v ničemer ne izgubi na funkcionalnosti temveč zgolj na estetiki, kar pa bi bilo po njenem mnenju upoštevno le, če bi bila druga toženka ob nakupu opozorjena, na kakšno mesto namerava tožnica postaviti garnituro (k viru svetlobe in tako, da bo vidna zadnja stranica). Po 3. tč. 479. čl. ZOR je napaka stvarna, če stvar nima lastnosti in odlik, ki so bile izrecno ali molče dogovorjene oziroma predpisane. Zaradi razlike v barvnih odtenkih seveda sedežna garnitura v ničemer ne izgublja na funkcionalnosti. Vendar pa funkcionalnost nikakor ni edini razlog, zaradi katerega se kupec odloči za nakup te ali one sedežne

garniture. Nasprotno - glede na številnost različnih tovrstnih artiklov na trgu so za kupce nedvomno pomembne tudi (ali celo predvsem) druge lastnosti, med katere sodi tudi estetski izgled sedežne garniture v prostoru. Na estetski izgled pa poleg oblike in stila garniture vpliva predvsem barva. Zato ne more biti dvoma, da sedežna garnitura, ki je (nenamerno) v različnih barvnih odtenkih, nima lastnosti in odlik, ki so bile (molče) dogovorjene. To pa pomeni, da tudi ta pomanjkljivost lahko pomeni stvarno napako. Da je bila barva na določenih elementih v tem postopku obravnavane sedežne garniture (trosedu in tabureju) temnejša, je ugotovil I. O., tedanji serviser proizvajalca (prve toženke), zato je naročil izdelavo novih elementov v barvi ostalih. Že to ravnanje kaže, da je kupljena sedežna garnitura imela napako, pravdni stranki pa si nista enotni glede dejstva, ali je bila napaka nato v celoti sanirana ali ne. Skladne so njune navedbe, da zadnja stranica troseda ni bila zamenjana ter nadalje, da je na tem delu vidna razlika v niansi blaga, kar je nenazadnje potrdil izvedenec z obrazložitvijo, da do tega prihaja zaradi drugačnega dlačenja blaga. Nič nenavadnega ali neobičajnega ni, da je sedežna garnitura v prostoru postavljena tako, da se njena zadnja stran vidi. Kupec na tak svoj namen tudi ni dolžan opozoriti prodajalca, saj ne gre za nikakršno posebno rabo stvari ali zahtevo, da bi morala stvar imeti posebne lastnosti (2. tč. 479. čl. ZOR). Torej tudi (zaradi drugačnega dlačenja blaga le navidezno) odstopanje barvne nianse na hrbtnem delu določenega elementa predstavlja stvarno napako. Dejstvo, da je garnitura izdelana serijsko (in ne po posebnem naročilu), ne more pripeljati do drugačnega zaključka. Odprto ostaja tako vprašanje, ali prodajalec zanjo odgovarja. Tožena stranka meni da ne, ker je tožnica kupila razstavni eksponat, ki si ga je ogledala in bi jih lahko opazila - torej se sklicuje na določilo 1. odst. 480. čl. ZOR. Pravilne in logične razloge o tem vprašanju je navedlo že sodišče prve stopnje. Na eni strani ni štel za dokazano, da je tožnica res kupila razstavni eksponat. Dokazno breme za to pa je na strani tožene stranke, ki to trdi, saj to ni običajni način nakupa sedežne garniture. Na drugi strani pa zato, kar naj bo glede na pritožbene navedbe ponovljeno iz obrazložitve prve stopnje, ker ta napaka v salonu druge toženke ni bila opazna, saj je nista opazila niti tožeča stranka niti direktor druge toženke kot strokovnjak (ki pa je sicer izpovedal, da je šlo za kvaliteten izdelek brez napake). Sama druga toženka trdi, da je razlika v barvi še bolj vidna zato, ker je sedežna garnitura pri tožeči stranki nameščena v dnevni sobi na takem mestu in v bližini okna, da svetloba pada pod kotom. Torej že sama dopušča možnost, da je tožnica kljub normalnemu pregledu stvari v skladu z določilom 2. odst. 480. čl. ZOR lahko napako zaznala šele doma ob namestitvi garniture na ustrezen prostor. Glede na to tožena stranka kupcu še vedno odgovarja tudi za takšne napake, saj jih kupec kljub skrbnemu pregledu v salonu druge toženke ni mogel opaziti. Toženki nadalje grajata odločitev sodišča prve stopnje, ki je po izvedencu ocenjeno manjvrednost 10% upoštevalo od vrednosti celotne sedežne garniture in ne le od troseda tako kot izvedenec. Le pri trosedu je hrbet dlačen drugače, kjer zato prihaja do videza drugačne barvne nianse. Tožnica je kupila celotno sedežno garnituro za dnevni prostor - od nje odstopa le en element oziroma hrbtna stran enega od elementov, kar pa nedvomno pomeni manjvrednost garniture kot celote in ne le njenega posameznega elementa, katerega samega ali brez katerega bi bila sedežna garnitura povsem drugačna ali pa je morda tožnica niti ne bi kupila. *Napaka* na tem elementu zato zmanjšuje vrednost cele garniture. Delno drugačna presoja od izvedenčeve ne narekuje nujno zaslišanje izvedenca, saj njegovo mnenje ni nejasno, nepopolno ali v nasprotju s seboj ali z raziskanimi okoliščinami (2. odst. 261. čl. ZPP/77). Gre le za drugačno presojo, ki pa jo lahko napravi tudi sodišče samo. Dejstvo, da je tožnica z dopisom reklamirala le trosed in tabure, ne pa cele sedežne garniture, pa na takšno odločitev ne more vplivati. Tožnica je pač reklamirala tiste elemente sedežne garniture, ki so odstopali, z željo, da se napaka na njih (v celoti) odpravi. Tudi po presoji pritožbenega sodišča je torej pravilna odločitev, da napaka na enem od elementov sedežne garniture zmanjšuje vrednost garnituri kot celoti. Na preostale pritožbene navedbe, ki niso pomembne za odločitev, pritožbeno sodišče posebej ne odgovarja (kot npr. da blago na trosedu ni bolj nategnjeno kot drugje, saj tega ni upoštevalo niti sodišče prve stopnje, o kapricah tožnice glede večerje v gostišču M. ipd.).

O stroških je sodišče prve stopnje odločilo glede na uspeh strank v postopku, torej skladno z določilom 2.

odst. 154. čl. ZPP/77. Tožena stranka se je tožbenemu zahtevku upirala v celoti (ne le glede temelja, kot v pritožbi trdi tožeča stranka), izvedenec pa je bil angažiran tako zaradi ugotovitve temelja (ali je sploh podana stvarna napaka) kot glede višine (za koliko je zaradi napake manjša vrednost kupljene stvari). Stroške izvedenca, ki so bili torej po temelju vsekakor utemeljeni, je zato sodišče prve stopnje pravilno v celoti priznalo tožeči stranki. Pravilno je tudi nadaljnje izhodišče sodišča prve stopnje za odmero pravnih stroškov, namreč, da se ti delijo glede na uspeh strank po višini zahtevka, vendar pa je pri tem spregledalo, da je tožeča stranka svoj tožbeni zahtevek skrčila šele na zadnjem naroku za glavno obravnavo. Upoštevajoč do tedaj uveljavljani zahtevek pa je tožeča stranka uspela v postopku le s 30%. V tem delu je pritožba toženk utemeljena in ji je pritožbeno sodišče ugodilo in ustrezno spremenilo stroškovni izrek v sodbi prve stopnje. Nasprotne trditve tožeče stranke, češ, da v obravnavanem primeru sploh ne pride v poštev uporaba določila 2. odst. 154. čl. ZPP/77, pa so neutemeljene. Višina pravnih stroškov (sodnih taks in stroškov, ki se nanašajo na odvetniške storitve) je namreč odvisna predvsem od višine tožbenega zahtevka, dejstvo, da je bilo v postopku sporno tudi, ali stvarna napaka sploh obstoji, pa je bilo na primeren (zgoraj opisani) način upoštevano pri priznanju stroškov za izdelavo izvedenskega mnenja.

O stroških pritožbenega postopka je pritožbeno sodišče odločilo na podlagi določila 1. in 2. odst. 166. čl. ZPP/77 v zvezi s 154. čl. ZPP/77. Tožeča stranka s pritožbo ni uspela, zato sama nosi stroške v zvezi z njo (1. odst. 154. čl. ZPP/77), toženki pa sta uspeli z zelo majhnim delom pritožbe (le delno glede stranskih terjatev), zaradi tega dela pa posebni stroški niso nastali. Zato sta tudi onidve dolžni sami nositi svoje stroške pritožbenega postopka (3. odst. 154. čl. ZPP/77).

Datum zadnje spremembe: 23.05.2018